

La recerca en comunicació

Marta Civil i Serra

Institut de la Comunicació de la
Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB)

A Catalunya, la recerca en comunicació durant el bienni 2017–2018 ve marcada per la consolidació de la ciència oberta, en compliment de la recomanació europea i les lleis de transparència estatal i catalana, com a via per garantir la transferència del coneixement a la societat. Tanmateix, l'entrada en vigor del reglament europeu de protecció de dades, el maig de 2018, planteja certes contradiccions amb les lleis de transparència sobre quines dades haurien de ser públiques i quines d'accés restringit quan parlem de recerca. El capítol analitza aquesta situació i també aprofundeix en la relació de projectes d'R+D+I en comunicació dirigits per investigadors de Catalunya i finançats pel Govern d'Espanya, i en els grups de recerca en comunicació reconeguts per la Generalitat de Catalunya per al període 2017–2020. En l'àmbit de la producció científica en comunicació es detecta una tendència a la baixa pel que fa al nombre de tesis doctorals defensades, després de l'auge viscut durant el bienni anterior, per l'extinció dels plans d'estudis previs a l'any 2011.

CIVIL I SERRA, Marta (2019): "La recerca en comunicació", a CIVIL I SERRA, Marta; LÓPEZ, Bernat, eds.: *Informe de la comunicació a Catalunya 2017–2018* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció Lexikon Informes, 6, pàg. 109–126. ISSN 2014-2773. Disponible a incom.uab.cat/occ/informe

**Durant el bienni
2017–2018,
les polítiques
públiques
catalanes, estatals
i europees
segueixen
alineant-se,
en l'àmbit
d'investigació,
amb les línies
estratègiques del
programa marc
Horitzó 2020,
per assolir més
competitivitat
internacional**

.....

1. Introducció¹

Per a l'elaboració del capítol ens aproximem metodològicament a la comunicació social des de dues branques científiques: les ciències socials i jurídiques, i les arts i les humanitats, i no inclourem l'evolució dels estudis universitaris en comunicació a Catalunya, com havíem fet en edicions anteriors. L'autora abordarà aquest darrer tema en una nova investigació, que serà de periodicitat anual i es publicarà a l'espai en línia de l'*Informe de la comunicació a Catalunya*, a l'Observatori de la Comunicació a Catalunya (OCC InCom-UAB), a partir de la tardor de 2019.²

Tenint en compte aquest fet, hem estructurat el capítol en sis apartats. El primer analitza, a mode de context, les principals polítiques públiques europees, estatals i catalanes, en un bienni convuls, marcat per la celebració de l'1-O i l'aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola per part del Govern d'Espanya a Catalunya.

El segon apartat examina els projectes competitiu d'R+D+I de comunicació de les convocatòries estatals d'Excel·lència i Reptes de la Societat, en ciències socials i humanitats, liderats per investigadors d'universitats de Catalunya. En aquest cas, només podrem aportar els resultats definitius de la convocatòria 2017, perquè en tancar el capítol encara no s'han fet públics els corresponents al 2018. El tercer apartat presenta el nou mapa dels grups de recerca en comunicació reconeguts per la Generalitat de Catalunya (2017–2020).

Pel que fa a la producció científica, el quart apartat estudia les tesis doctorals en comunicació, adscrites a les ciències socials i les humanitats, defensades a Catalunya durant el bienni, i el cinquè inclou referències a la recerca en comunicació impulsada des d'associacions i organismes especialitzats. Finalment, el sisè apartat aporta les principals conclusions i reptes de futur.

Volem cloure aquesta introducció destacant que la situació política viscuda a Catalunya, durant el bienni 2017–2018, ha despertat interès acadèmic i han proliferat estudis i tesis doctorals en comunicació sobre el Procés i la celebració de l'1-O. Tot i que el capítol ho esmentarà, aquests temes seran tractats amb més profunditat en el capítol "Recerca en comunicació i procés català" de Carlota M. Moragas-Fernández i Marta Montagut Calvo, a l'apartat de reptes d'aquest mateix *Informe*.

2. Les polítiques públiques de recerca en comunicació

Durant el bienni 2017–2018, les polítiques públiques catalanes, estatals i europees segueixen alineant-se, en l'àmbit d'investigació, amb les línies estratègiques del programa marc Horitzó 2020,³ per assolir més competitivitat internacional, tal com ja destacàvem a l'*Informe* anterior. La previsió de la Unió Europea que els països de l'eurozona aconseguirien arribar a una inversió en R+D del 3% del producte interior brut (PIB) global l'any 2020 no es compleix en la majoria de països. Espanya es manté en un 1,2% entre 2015 i 2017, mentre que Catalunya arriba a un 1,5%, en el mateix període, segons Eurostat.⁴

1. Aquest text s'ha elaborat en el marc del Grup Internacional d'Estudis sobre Comunicació i Cultura (InCom-UAB), reconegut com a Grup Consolidat de Recerca per la Generalitat de Catalunya per al període 2017–2020 (referència 2017 SGR 760).

2. OBSERVATORI DE LA COMUNICACIÓ A CATALUNYA (OCC InCom-UAB) [En línia]. bit.ly/30ty4bj

3. EUROPEAN COMMISSION: "Horizon 2020" [En línia]. bit.ly/1Ta6nxi

4. EUROSTAT: "Statistical Atlas Eurostat regional yearbook 2018" [En línia]. bit.ly/2JHVhQe

2.1. Context europeu: definir el nou programa marc, a l'espera d'un Brexit incert

Paral·lelament al desplegament del programa Horitzó 2020, durant el bienni la Comissió Europea ha fet consultes als estats i regions membres (inclosa Catalunya) per definir el contingut del proper programa marc Horitzó Europa 2021–2027, que entrarà en vigor l'1 de gener de 2021. Serà el novè i el més ambiciós de la història, amb una dotació econòmica confirmada de 100.000 milions d'euros. Aquesta xifra suposarà un augment del 30% respecte de l'actual Horitzó 2020 i es preveu que es converteixi en un veritable punt d'inflexió pel que fa al finançament de la recerca en els diferents camps científics, inclosos els de la comunicació i la informació.⁵

El programa se sustenta en tres pilars: ciència oberta (amb beques, programes d'intercanvi i finançament a projectes, a través de l'European Research Council i les accions Marie Skłodowska-Curie), reptes globals (per donar resposta a preocupacions socials com la lluita contra el càncer o erradicar els plàstics dels oceans) i innovació oberta (per posicionar Europa com a líder en innovació, i impulsar la creació de nous mercats i llocs de treball). El nou programa marc s'ha dissenyat comptant amb la sortida del Regne Unit de la Unió Europea (UE) pel Brexit, prevista per al març de 2019. Tanmateix, la nova pròrroga concedida fins al 31 d'octubre de 2019⁶ dibuixa un futur incert, amb tres escenaris possibles: un Brexit amb acord (l'opció més esperada), sense acord (que podria comportar veritables conflictes de comerç internacional, investigació, innovació i patents) i que el Regne Unit es faci enrere i sol·liciti seguir dins la UE dels 28.

Una iniciativa que accelerarà la implantació generalitzada de la ciència oberta és el Pla S (que rep el nom per la inicial de la paraula *ciència*, en anglès *science*), presentat el 4 de setembre de 2018 per diversos organismes de recerca estatals, amb el suport de l'European Research Council.⁷ L'objectiu és que a partir de l'1 de gener de 2021 tots els investigadors que rebin finançament públic europeu, estatal o regional estiguin obligats a publicar les seves investigacions en llibres i revistes d'accés obert i garantir que automàticament l'obra també estigui accessible des de repositoris en obert. És una via per erradicar la recerca secreta⁸ que encara es du a terme en tots els camps científics, inclòs el de la comunicació social, i evitar, al seu torn, la recerca i la innovació repetida, per no tenir accés al coneixement que altres investigadors ja han desenvolupat prèviament. Cal recordar que l'any 2005, l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE) i l'Oficina de Patents Europea ja alertaven, en un informe conjunt, que la duplictat de la recerca europea oscil·lava entre un 30 i un 50%.⁹

2.2. Context estatal: més protecció a la creació i al coneixement

Les competències en l'àmbit d'R+D+I han viscut un bienni d'intensos canvis i reubicacions dins l'organigrama del Govern d'Espanya. A l'anterior edició de l'*Informe* explicàvem que el Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat assumia els temes de recerca i innovació. Aquest ministeri es manté a l'inici de la XII legislatura, el juliol de 2016.

Una iniciativa que accelerarà la implantació generalitzada de la ciència oberta és el Pla S

5. EUROPEAN COMMISSION: "Horizon Europe - the next research and innovation framework programme" [En línia]. bit.ly/2jrcWze

6. MANRESA, Júlia (2019): "La UE acorda ajornar el Brexit sis mesos més". *Ara* [En línia]. Barcelona: Edició de Premsa Periòdica Ara, 11 d'abril. bit.ly/30xc3IN

7. SCIENCE EUROPE: "Plan S: Making full and immediate Open Access a reality" [En línia]. bit.ly/2BCqVfg

8. El concepte de *recerca secreta* fa referència a les investigacions que, efectivament, es duen a terme i no s'arriben a publicar mai. Cal no confondre'l amb el significat de *recerca publicada en accés tancat*, és a dir, la que es publica en un llibre o revista de pagament.

9. Xavier Vallvé, cap de l'Oficina de Valorització i Patents (Universitat Autònoma de Barcelona), comunicació personal, novembre de 2018 i juny de 2019.

El gener de 2018, s'havia aprovat el Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica y de Innovación 2017–2020, format per quatre programes, seguint la tendència del pla estatal anterior (2013–2016): promoció del talent i la seva ocupació, generació de coneixement i enfortiment del sistema, lideratge empresarial en R+D+I i R+D+I orientada als reptes de la societat

Tanmateix, el juny de 2018, el Congrés dels Diputats aprova per primera vegada en democràcia una moció de censura contra un president de govern, i Mariano Rajoy és substituït pel socialista Pedro Sánchez. Amb el nou executiu, les competències de recerca passen al Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats, de nova creació, on queda adscrita l'Agència Estatal d'Investigació, l'organisme que centralitza les convocatòries en R+D+I, que analitzarem a l'apartat següent.

Uns mesos abans, el gener de 2018, s'havia aprovat el Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica y de Innovación 2017–2020, format per quatre programes, seguint la tendència del pla estatal anterior (2013–2016): promoció del talent i la seva ocupació, generació de coneixement i enfortiment del sistema, lideratge empresarial en R+D+I i R+D+I orientada als reptes de la societat. Es fa èmfasi en la prioritat de “contribuir a l'avenç de la ciència i el desenvolupament tecnològic mitjançant l'obertura i l'explotació de les infraestructures d'investigació, facilitant el tractament, l'anàlisi i l'ús de dades generades i promovent el seu accés, tractament i preservació” (MINISTERIO DE ECONOMÍA, INDUSTRIA Y COMPETITIVIDAD, 2018: 58). S'insisteix en la necessitat que els investigadors transfereixin les seves recerques i també les “dades de recerca”, és a dir, els materials previs que utilitzen per arribar a aconseguir un resultat de recerca concret.

En el camp del reconeixement dels drets d'autor i la propietat intel·lectual, el darrer Consell de Ministres previ a les eleccions generals espanyoles de 28 d'abril de 2019 aprovà el Reial decret 302/2019, de 26 d'abril, pel qual es regula la compatibilitat de la pensió contributiva de jubilació i l'activitat de creació artística (BOE, 29-04-2019). Aquesta norma jurídica, coneguda com a *Estatut de l'artista*, posa fi a una lluita del sector artístic, cultural i acadèmic, i permetrà a investigadors i creadors cobrar drets d'autor i propietat intel·lectual, ja sigui per obres prèvies o posteriors a la jubilació, inclosos cursos i conferències, sense haver de renunciar a la pensió, com exigia la normativa implantada l'any 2013 pel Govern del Partit Popular.¹⁰

2.3. Context català: universalització de la ciència oberta

Segurament un dels esforços més rellevants que ha dut a terme la Generalitat de Catalunya durant el bienni 2017–2018, en l'àmbit de les polítiques de recerca, primer amb el mandat del president Carles Puigdemont (Junts pel Sí) i després amb Quim Torra (Junts per Catalunya), ha estat posar a l'abast dels investigadors eines concretes que permetin fer realitat el concepte de *ciència oberta*, amb l'impuls i la consolidació de quatre repositoris destacats. Estem parlant del Portal de la Recerca de Catalunya, el Dipòsit de la Recerca de Catalunya, el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, i el portal Tesis Doctorals en Xarxa. L'abast social d'aquestes polítiques ja es pot percebre, encara que a mesura que s'incloguin més continguts tindrà una incidència més gran.

El Portal de la Recerca de Catalunya, fundat el 2016, es consolida com a base de dades de referència sobre R+D+I a Catalunya, durant el bienni, amb informació sobre universitats, departaments, grups, investigadors,

10. GARCÍA, Fernanda (2019): “El Gobierno aprueba la compatibilidad de los derechos de autor con las pensiones”. *La Vanguardia* [En línia]. Barcelona: La Vanguardia Ediciones, 26 d'abril. bit.ly/2NUhKPt

publicacions i tesis doctorals. Si analitzem les dades històriques corresponents al període 2010–2016 que incorpora, el percentatge de publicacions en accés obert és del 25%, mentre que les d'accés tancat representen un 75% del total,¹¹ unes xifres que s'haurien d'anar revertint, a favor de les publicacions en obert. Aquest esforç se suma al Dipòsit de la Recerca de Catalunya (Recercat),¹² nascut per visibilitzar la recerca feta a Catalunya, en compliment de l'article 37 de la Llei de la ciència estatal (BOE, 02–06–2011).

La tercera iniciativa que considerem rellevant és la impulsada pel Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (CSUC), amb el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC).¹³ Es tracta d'un projecte creat per la Generalitat de Catalunya, amb l'adhesió de deu de les dotze universitats catalanes. En concret, les set públiques: Universitat de Barcelona (UB), Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), Universitat de Girona (UdG), Universitat de Lleida (UdL), Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), Universitat Pompeu Fabra (UPF) i Universitat Rovira i Virgili (URV); i tres de les cinc privades: Universitat Oberta de Catalunya (UOC), Universitat Ramon Llull (URL) i Universitat de Vic (UVic-UCC). Aquest catàleg incorpora repositoris universitaris que passen a estar consorciats, per unir esforços i facilitar que el ciutadà tingui accés a dades i resultats de les recerques a través d'una mateixa plataforma, amb continguts sistematitzats. És el que podríem batejar com a *universalització de la ciència oberta* del sistema català. Tanmateix, trobem a faltar que les dues universitats privades que encara no hi participen —Universitat Abat Oliba – CEU (UAO-CEU) i Universitat Internacional de Catalunya (UIC)— també s'hi puguin adherir. Finalment, en aquest conjunt de mesures, cal destacar la base de dades Tesis Doctorals en Xarxa (TDX),¹⁴ que va néixer per iniciativa de la Generalitat de Catalunya el 1999 i que al llarg de dues dècades s'ha convertit en un referent. Compta amb totes les universitats catalanes, a més de la de les Illes Balears, la Jaume I de Castelló i la d'Andorra. Els nous doctors d'aquestes universitats estan obligats a dipositar les seves tesis al TDX en obert, tot i que poden optar, de moment, per un embargament temporal del text.

En l'àmbit de les convocatòries de recerca, la intervenció dels comptes de la Generalitat, per part del Govern d'Espanya, té una incidència directa en el calendari d'ajuts i resolucions, tal com passa amb la convocatòria de reconeixement a grups de recerca. Es preveia que aquesta convocatòria es resolgués abans de finalitzar el 2017 i va acabar endarrerint-se fins al febrer de 2018. La concessió tenia efectes retroactius a gener de 2017, i l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) va decidir allargar-ne la vigència de 2019 a 2020.

Un altre dels documents clau aprovats és el Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement, signat el 31 de gener de 2019. Impulsat per la Generalitat de Catalunya, a través del Departament d'Empresa i Coneixement, “és un acord de país que impulsarà una estratègia compartida” entre l'àmbit de l'educació superior, el sistema de recerca i innovació, i el teixit social i empresarial.¹⁵ Neix amb l'objectiu d'establir el debat necessari per tirar endavant una llei catalana de la ciència, sobre la qual ja hem parlat en diversos *Informes* i encara no és una realitat.

En l'àmbit de les convocatòries de recerca, la intervenció dels comptes de la Generalitat, per part del Govern d'Espanya, té una incidència directa en el calendari d'ajuts i resolucions, tal com passa amb la convocatòria de reconeixement a grups de recerca

11. CSUC: “Portal de la Recerca de Catalunya” [En línia]. bit.ly/2wOfH4w. El projecte va néixer el 2016 amb el nom de Portal de la Recerca de les Universitats de Catalunya, però a partir de 2017 la Generalitat va canviar-ne la denominació per Portal de la Recerca de Catalunya.

12. RECERCAT [En línia]. bit.ly/30wHAur

13. CCUC [En línia]. bit.ly/2MiuFIH

14. TDX [en línia]. bit.ly/2s5mS5j

15. DEPARTAMENT D'EMPRESA I CONEIXEMENT: “Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement” [En línia]. bit.ly/2XLNg1S

3. Els projectes d'R+D+I competitius

A continuació, ens centrarem en els projectes d'R+D+I de comunicació, adscrits a les ciències socials i les humanitats, dirigits per investigadors d'universitats de Catalunya i finançats per dues de les convocatòries competitives més rellevants dins del sistema científic espanyol: el Programa Estatal de Foment de la Investigació Científica i Tècnica d'Excel·lència i el Programa Estatal d'R+D+I Orientada als Reptes de la Societat, corresponents a 2017, tal com recull la taula 1. Totes dues convocatòries estan alineades amb el programa europeu Horitzó 2020. Mentre que la convocatòria d'Excel·lència reconeix recerca no específicament aplicada, la de Reptes de la Societat es proposa finançar investigacions que resolguin preocupacions socials. A tall d'exemple, a la convocatòria de Reptes de la Societat 2017, l'Agència Estatal d'Investigació ha finançat projectes que plantegen com millorar la comunicació dels malalts d'Alzheimer i els seus cuidadors, l'educació mediàtica o els reptes de la televisió davant el mercat únic europeu. No trobem, en canvi, cap projecte que analitzi el procés sobiranista ni les relacions entre Catalunya i la resta d'Espanya des del punt de vista comunicatiu.

Taula 1. Projectes d'R+D en comunicació d'investigadors de Catalunya, finançats en les convocatòries estatals d'Excel·lència i Reptes de la Societat (2017)

Universitat	Departament o institució	Investigador principal	Títol del projecte i referència	Branca científica	Període	Total concedit (en euros)
<i>Excel·lència</i>						
Universitats públiques						
UAB	Departament de Filologia Espanyola	Roas, David	Lo fantástico en la cultura española contemporánea (1955–2017): narrativa, teatro, cine, televisión, cómic y radio. FFI2017-84402-P	H	2018–2020	42.592,00
UB	Departament de Dret Penal, Criminologia, i Dret Internacional Públic	Cardenal Montraveta, Sergi	La libertad de expresión desde la teoría del delito. DER2017-85334-P	CS	2018–2020	21.780,00
	Departament de Biblioteconomia i Documentació	Rueda Ramírez, Pedro José; Baró Llambias, Mònica	Saberes conectados: redes de venta y circulación de impresos en España y Latinoamérica. HAR2017-84335-P	H	2018–2021	33.880,00
UPF	Departament de Comunicació	Balló Fantova Jordi; Pintor Iranzo, Ivan	Los motivos visuales en la esfera pública. Producción y circulación de imágenes del poder en España, 2011–2017. CSO2017-88876-P	CS	2018–2020	56.870,00
		Bou i Sala, Núria; Pérez Torio, Xavier	Representaciones del deseo femenino en el cine español durante el franquismo: evolución gestual de la actriz ante la coacción censora. CSO2017-83083-P	CS	2018–2020	72.600,00
	Departament d'Economia i Empresa	Enikolopov, Ruben; Reynal Querol, Marta	Crisis económica y fragilidad social: el papel de las instituciones, la diversidad social, la política pública y los medios de comunicación. ECO2017-82696-P	CS	2018–2020	66.550,00

continua >>>

URV	Departament d'Estudis de Comunicació	Tortajada Giménez, Yolanda	Produsage juvenil en las redes sociales: construcción de la identidad sexual y gestión de las desigualdades de género. FEM2017-83302-C3-1-P [Coordinat]	CS	2018–2021	30.250,00
Universitats privades						
UOC	Estudis d'Humanitats	Cantó Milà, Natàlia	Imaginarios de futuro de los jóvenes. CSO2017-88594-P	CS	2018–2020	54.450,00
Reptes per a la societat						
Universitats públiques						
UAB	Departament d'Antropologia Social i Cultural	Grau Rebollo, Jorge; Piella Vila, Anna	VulneraS: crianza, desamparo y vulnerabilidad sociocultural. Análisis situacional y propuestas de intervención. CSO2017-83101-C2-1-R [Coordinat]	CS	2018–2020	30.250,00
	Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació	Murciano Martínez, Marcial	Los retos de la televisión pública en España ante el mercado único digital europeo: estrategias multipantalla, innovación y renovación de los mandatos del servicio público. CSO2017-82277-R	CS	2018–2020	53.482,00
		Pérez Tornero, José Manuel	Ecosistema colaborativo de recursos audiovisuales informativos para la educación. CSO2017-83890-R	CS	2018–2021	45.980,00
UB	Departament d'Arts Visuals i Disseny	Baigorri Ballarín, Laura	Cuerpos conectados. Arte y cartografías identitarias en la sociedad transmedia. HAR2017-84915-R	H	2018–2020	26.620,00
UdG	Institut de Recerca Educativa	Pallisera Diaz, Maria; Fullana Noell, Judit	Construcción y gestión de las redes sociales de apoyo de personas con discapacidad intelectual: diagnóstico, buenas prácticas y diseño inclusivo de proyectos de mejora. EDU2017-84989-R	H	2018–2021	54.450,00
UPF	Departament de Comunicació	Rodero Antón, Emma	Variaciones prosódicas para mejorar la respuesta cognitiva y la interacción comunicativa de los enfermos de Alzheimer con sus cuidadores. CSO2017-83432-R	CS	2018–2021	36.300,00
Universitats privades						
URL	Departament de Comunicació	Rom Rodríguez, Josep A.	Nuevas formas de publicidad interactiva en televisión, internet y los medios digitales. Aplicaciones reales en HBBTV. CSO2017-88895-R	CS	2018–2020	30.250,00

Nota: branca científica CS: ciències socials; H: humanitats.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AGENCIA ESTATAL DE INVESTIGACIÓN (MINISTERIO DE ECONOMÍA, INDUSTRIA Y COMPETITIVIDAD) (2018a; 2018b); i departaments universitaris, comunicació personal.

En el marc de les convocatòries d'Excel·lència i Reptes de la Societat corresponents a l'any 2017 hem localitzat 15 projectes vinculats amb la comunicació: 8 pertanyen a la modalitat d'Excel·lència, i 7 a la de Reptes de la Societat, amb un finançament global de 656.304 euros, entre les dues convocatòries

.....

Tal com recollim a la taula 1, en el marc de les convocatòries d'Excel·lència i Reptes de la Societat corresponents a l'any 2017 hem localitzat 15 projectes vinculats amb la comunicació: 8 pertanyen a la modalitat d'Excel·lència i obtenen, en conjunt, 378.972 euros; i 7, a la de Reptes de la Societat, amb 277.332 euros; fet que suposa un finançament global de 656.304 euros, entre les dues convocatòries. Es tracta d'unes xifres que confirmen un augment del nombre de projectes del 114% respecte de les dades de 2016, en les quals 2 projectes havien estat finançats per la modalitat d'Excel·lència i 5, per la de Reptes.

Pel que fa a les branques científiques, dels 8 projectes d'Excel·lència finançats el 2017, 6 són de ciències socials i 2, d'humanitats, proporció que es manté aproximadament en la de Reptes de la Societat, amb 5 projectes de ciències socials i 2 d'humanitats. Pel que fa al període d'execució, 10 són de tres anys i 5, de quatre. Per temàtica, destaquen els projectes d'anàlisi audiovisual, llibertat d'expressió, comunicació política, identitat i gènere, televisió pública, educació i comunicació, xarxes socials, comunicació i salut, i publicitat.

Si ens centrem en els projectes concedits entre les dues modalitats, per universitats, la UAB i la UPF són les que aconseguixen més projectes, amb un total de 4; seguides per la UB, amb 3; i finalment la UdG, la URV, la UOC i la URL, amb 1. Pel que fa als departaments on s'han adscrit, 8 són específics de l'àmbit de la comunicació i els 7 restants corresponen a altres departaments de ciències socials i humanitats.

Si ho comparem amb biennis anteriors, augmenta la tendència de projectes codirigits i, en canvi, es mantenen els coordinats per més d'una universitat, que per al 2017 es concreten en 2. També volem destacar que els 15 projectes finançats són dirigits/codirigits per 21 persones, 11 homes i 10 dones, és a dir, que pràcticament s'aconsegueix la paritat de gènere.

4. Els grups de recerca reconeguts per la Generalitat de Catalunya

L'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR), adscrita al Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, és la responsable de la convocatòria plurianual de reconeixement de grups de recerca reconeguts per la Generalitat de Catalunya. En l'àmbit universitari i investigador, es tracta de la convocatòria més rellevant, perquè estableix el mapa dels grups de referència dins del sistema científic català. L'objectiu és reconèixer la qualitat del treball en equip, la transferència de coneixement i la internacionalització de les activitats a partir de tres modalitats: grups de recerca emergents (GRE), amb experiència en els darrers tres anys i que vulguin iniciar una nova línia de recerca; grups de recerca consolidats (GRC), amb experiència investigadora conjunta en els darrers cinc anys; i, com a novetat, s'incorpora la modalitat de grups de recerca preconsolidats (GRPRE), per als que ja duen a terme investigació en grup, però encara no assolixen tots els requisits per ser consolidats.

La convocatòria 2017, dotada amb 23,51 milions d'euros, reconeix un total de 1.741 grups de recerca, amb caràcter retroactiu des de l'1 de

gener de 2017 fins al 31 de desembre de 2020, dels quals 192 formen part de la modalitat d'emergents (72 finançats i 120 amb reconeixement, però sense dotació econòmica); 140, de la de preconsolidats (50 finançats i 90 amb reconeixement); i 1.409, de la de consolidats (551 amb finançament i 858 amb reconeixement).¹⁶ A la taula 2 analitzem els grups reconeguts de les ciències socials i les humanitats que se centren en l'àmbit de la comunicació social.

A partir de l'entrada en vigor del Reglament general de protecció de dades europeu, el maig de 2018, les administracions públiques publiquen les resolucions de les convocatòries competitives, però no difonen el nom dels investigadors i, en el cas de la convocatòria de reconeixement de grups de recerca, tampoc s'inclou a la concessió el nom de cada grup. Per a l'administració pública això té a veure amb el dret a la intimitat, però sembla un fet contradictori amb les lleis de transparència estatal (*BOE*, 09-12-2013) i catalana (*DOGC*, 31-12-2014) si pensem que es tracta de concessions públiques i que alguns grups reconeguts també reben finançament. A més, cal afegir que els grups que obtenen aquests ajuts estan obligats a difondre que els han rebut, vinculats a la divulgació de la recerca que elaboren durant el període de concessió, i les mateixes universitats acostumen a publicar notes de premsa amb els detalls dels seus grups que han estat distingits, la dotació econòmica rebuda i els investigadors principals.

Per a l'elaboració d'aquest apartat agraïm les dades facilitades per l'equip tècnic de l'AGAUR sobre la llista de noms dels grups de recerca reconeguts en ciències socials i humanitats. A partir d'aquí hem fet la selecció dels que considerem que són de comunicació, tenint en compte les dades que publiquen en obert les mateixes universitats i grups de recerca, i el contacte personal que hem establert amb ells.

Tenint en compte el nom del grup, el departament al qual s'adscriu, els descriptors i les línies de treball de cada grup, dels 488 grups de recerca reconeguts en ciències socials i humanitats n'hem detectat un total de 42 de l'àmbit de la comunicació social. En concret, dels nous reconeguts, 11 són emergents; 1, preconsolidat, i 30, consolidats. Només 12 són finançats i assoleixen, en conjunt, 333.637,16 euros, la qual cosa suposa un 1,41% del total del pressupost concedit.

Des del punt de vista de les institucions, la UAB aconsegueix el nombre més elevat de grups reconeguts, amb 10; seguida per la UPF, amb 7; la UB, amb 6 (un dels quals està adscrit conjuntament a la UB i a la UVic); la URL, amb 5; la UVic-UCC i la UOC, amb 4; la URV, amb 2; i la UdG, la UdL, la UAO-CEU i la UIC, amb un cada una. Si ho comparem amb la relació de grups reconeguts per al període anterior (2014-2016), comprovem que s'ha produït un augment de 8 grups reconeguts (un 23,52%).

A partir de l'entrada en vigor del Reglament general de protecció de dades europeu, el maig de 2018, les administracions públiques publiquen les resolucions de les convocatòries competitives, però no difonen el nom dels investigadors

16. AGAUR: "Suport a Grups de Recerca 2017" [En línia]. bit.ly/2m5Co1u

Taula 2. Grups de recerca emergents, preconsolidats i consolidats relacionats amb la comunicació social, reconeguts per la Generalitat de Catalunya (2017–2020)

Univer- sitat	Departament o institució	Coordinador (investigador principal)	Nom del grup i referència de concessió	Branca científica	Moda- litat	Finançament (en €)
Universitats públiques						
UAB	Departament de Comunicació Audiovisual i de Publicitat	Prado Pico, Emili	Grup de Recerca en Imatge, So i Síntesi (GRISS). 2017 SGR 672	CS	GRC	–
	Departament de Filologia Anglesa	Moyer, Melissa G.	Grup de Recerca Comunicació Intercultural Estratègies de Negociació (CIEN). 2017 SGR 1797	H	GRC	–
	Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura	Fernández Alonso, Isabel	Grup de Recerca en Estructura i Polítiques de Comunicació Daniel Jones. 2017 SGR 364	CS	GRC	–
	Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació	Moreno Sardà, Amparo	Laboratori de Periodisme i Comunicació per a la Ciutadania Plural. 2017 SGR 767	CS	GRC	–
		Pérez Tornero, José Manuel	Gabinet de Comunicació i Educació. 2017 SGR 1504	CS	GRC	65.074,91
		Velázquez García-Talavera, Teresa	Laboratori de Prospectiva i Recerca en Comunicació, Cultura i Cooperació (LAPREC). 2017 SGR 5	CS	GRC	–
	Departament de Publicitat, Relacions Públiques i Comunicació Audiovisual	Perona Páez, Juan José	Grup de Recerca en Publicitat i Comunicació Radiofònica (Publiradio). 2017 SGR 117	CS	GRC	–
		Rodríguez Bravo, Ángel	Laboratori d'Anàlisi Instrumental de la Comunicació (LAICOM). 2017 SGR 115	CS	GRC	–
	Departament de Traducció i d'Interpretació i d'Estudis de l'Àsia Oriental	Matamala Ripoll, Anna	TransMedia Catalonia. 2017 SGR 113	H	GRC	38.400,00
	Institut de la Comunicació (InCom-UAB)	Huertas Bailén, Amparo	Grup Internacional d'Estudis sobre Comunicació i Cultura (InCom-UAB). 2017 SGR 760	CS	GRC	–
UB	Departament de Biblioteconomia i Documentació	Abadal Falgueras, Ernest	Grup Cultura i Continguts Digitals. 2017 SGR 422	CS	GRC	36.800,00
	Departament de Didàctica i Organització Educativa	Cano Garcia, Maria Elena	Grup Learning, Media & Social Interactions. 2017 SGR 379 ^A	CS	GRC	–
	Departament d'Educació Lingüística i Literària, i Didàctica de les Ciències Experimentals i de la Matemàtica	Pujolà Font, Joan Tomàs	Grup de Recerca en Ensenyament i Aprenentatge de Llengües amb Tecnologies de la Informació i la Comunicació (realTIC). 2017 SGR 1446	CS	GRC	–
	Departament de Filologia Hispànica, Teoria de la Literatura i Comunicació	Burguera Serra, Joan Gabriel	Grup d'Anàlisi Multidisciplinària del Discurs i de la Comunicació Política. 2017 SGR 1452	H	GRE	–

continua >>>

	Departament d'Història de l'Art	Mercader Amigo, Laura	Projecte Visual Duoda. Imatges de Llibertat Femenina. Biblioteca Virtual d'Investigació i Docència (PVD-BViD). 2017 SGR 1254	H	GRE	–
	Departament de Lingüística General	Bastardas i Boada, Albert	Grup de Complexitat, Comunicació i Sociolingüística (socioComplex). 2017 SGR 175	H	GRC	–
UdG	Departament de Filologia i Comunicació	Echazarreta Soler, Carmen	Grup d'Anàlisi de la Recepció de les Pantalles Audiovisuals (ARPA). 2017 SGR 1613	CS	GRE	–
UdL	Departament de Comunicació	Nieto Ferrando, Jordi	Grup de Recerca en Transformacions en els Mitjans Audiovisuals i les seves Implicacions en el Desenvolupament Polític, Cultural i Social (TRAMA). 2017 SGR 572	H	GRE	–
UPF	Departament de Comunicació	Figueras Maz, Mònica	Grup de Recerca en Joventut, Societat i Comunicació (JOVIScom). 2017 SGR 874	H	GRC	20.000,00
		Guillamet Lloveras, Jaume	Grup de Recerca en Periodisme (GRP). 2017 SGR 1103	CS	GRC	15.640,00
		Mas Manchón, Lluís	Grup Communication, Advertising and Society (CAS). 2017 SGR 485	CS	GRPRE	14.856,75
		Oliva Rota, Mercè	Grup de Recerca MEDIUM. 2017 SGR 812	CS	GRE	10.000,00
		Pérez Torio, Xavier	Col·lectiu d'Investigació Estètica dels Mitjans Audiovisuals (CINEMA). 2017 SGR 1240	CS	GRC	–
		Rodrigo Alsina, Miquel	Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual (UNICA). 2017 SGR 53	CS	GRC	66.128,00
	Fundació Privada Elisava (adscrita)	Tomico, Oscar	Human, Information, Material, Technology and Society Research Group (HIMTS). 2017 SGR 1773	H	GRE	10.000,00
URV	Departament d'Estudis de Comunicació	Farré Coma, Jordi	Grup de Recerca en Comunicació (ASTERISC). 2017 SGR 360	CS	GRC	–
	Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys	Pym, Anthony David	Intercultural Studies Group. 2017 SGR 1544	H	GRC	–
Universitats privades						
UAO-CEU	Departament de Dret i Ciència Política	Pérez del Valle, Carlos	Grup Comunicació i Conflicte en una Societat Multicultural (MULTICULTCOM). 2017 SGR 807	CS	GRC	–
UIC	Departament de Ciències de la Comunicació	Lacasa Mas, Ivan	Grup Comunicació, Mitjans i Societat (CMiS) 2017 SGR 1680	CS	GRE	–
UOC	Departament d'Arts i Humanitats	Ardèvol Piera, Elisenda	Grup Mediaccions Research Group in Digital Media and Culture. 2017 SGR 1591	H	GRC	–
	Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació / eLearn Center	Sánchez Navarro, Jordi	Grup de Recerca en Aprenentatges, Mitjans de comunicació i Entreteniment (GAME). 2017 SGR 293	CS	GRC	–
	Internet Interdisciplinary Institute (IN3)	Fernández Ardèvol, Mireia	Grup Communication Networks & Social Change (CNSC). 2017 SGR 652	CS	GRE	10.000,00
	eLearn Center / eHealth Center	Canals Parera, Agustí	Gestió d'Informació i Gestió del Coneixement en les Organitzacions (KIMO). 2017 SGR 1540	CS	GRC	–

continua >>>

URL	Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna	Anyó Savol, Lluís	Grup de Recerca sobre Control i Límits de les Representacions Mediàtiques (Fahrenheit). 2017 SGR 943	CS	GRE	–
		Busquet Duran, Jordi	Estudis de Cultura i Comunicació (EIDOS). 2017 SGR 1013	CS	GRC	–
		Carbonell Abelló, Josep Maria	Society, Technology, Religion and Media (STREAM). 2017 SGR 854	CS	GRE	9.937,50
		Masip Masip, Pere	Digilab. Media, Strategy and Regulation. 2017 SGR 868	CS	GRC	36.800,00
		Rom Rodríguez, Josep	Grup de Recerca en Estratègia i Creativitat en Publicitat i Relacions Públiques (GRECP). 2017 SGR 572	CS	GRC	–
UVic-UCC	BAU, Centre universitari de disseny (adscrit)	Martínez Figuerola, Teresa	Grup de Recerca en Disseny i Transformació Social (GREDITS). 2017 SGR 514	H	GRC	–
	Departament de Traducció, Interpretació i Llengües Aplicades	Espasa Borràs, Eva	Grup de Recerca Traducció Audiovisual, Comunicació i Territori (TRACTE). 2017 SGR 481	H	GRC	–
		Delgar Farrés, Gemma	Grup de Recerca en Aprenentatge i Comunicació (GRAC). 2017 SGR 00093	H	GRE	–
		Godayol Nogué, Pilar	Grup d'Estudis de Gènere: Traducció, Literatura, Història i Comunicació (GETLIHC). 2017 SGR 00136	H	GRC	–

^A Grup adscrit a la UB i a la UVic-UCC.

Nota: branca científica: CS: ciències socials; H: humanitats. Tipus de modalitat del grup: GRE: grup de recerca emergent; GRPRE: grup de recerca preconsolidat; GRC: grup de recerca consolidat.

Font: elaboració pròpia a partir d'AGAUR (2018a; 2018b) i comunicació personal amb AGAUR (Generalitat de Catalunya) i amb els departaments universitaris i coordinadors dels grups.

5. La producció de tesis doctorals en comunicació

En aquest apartat ens centrarem en l'anàlisi de la producció científica a través de les tesis doctorals en comunicació defensades durant els anys naturals 2017 i 2018. Hem partit de la metodologia aplicada en edicions anteriors de l'*Informe*, i hem tingut en compte, en una primera fase, els treballs defensats en departaments i instituts de recerca adscrits a les branques de les ciències socials i les humanitats. Després d'aquesta primera selecció, hem procedit a una segona fase de la tria, i hem tingut en compte el títol de la tesi, i les paraules claus i descriptors a partir dels quals s'indexa l'obra en els repositoris i bases de dades en accés obert: Tesis Doctorals en Xarxa (TDX), TESEO i la biblioteca de la universitat on s'ha defensat. A partir d'aquest treball de camp hem detectat un total de 159 tesis doctorals en comunicació defensades durant el bienni, 102 per a l'any 2017 i 57 per a l'any 2018, tal com recollim a la taula 3. Aquestes xifres suposen una baixada del 31,76% respecte del bienni anterior, en el qual es va assolir la xifra rècord de 233 tesis, 82 per a l'any 2015 i 151 per a l'any 2016, a causa de la finalització dels plans d'estudis de doctorat anteriors a l'any 2011 (CIVIL I SERRA, 2017).

Taula 3. Tesis doctorals sobre comunicació defensades a les universitats de Catalunya, per departaments (2017–2018)

Universitat	Departament/Institut	2017	2018	Total	
Universitats públiques					
UAB	Departament de Comunicació Audiovisual i de Publicitat	9	3	12	57
	Departament de Filologia Espanyola	2	0	2	
	Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura	8	3	11	
	Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació	8	10	18	
	Departament de Publicitat, Relacions Públiques i Comunicació Audiovisual	7	0	7	
	Departament de Sociologia	1	0	1	
	Departament de Traducció i d'Interpretació i d'Estudis de l'Àsia Oriental	3	1	4	
	Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP)	2	0	2	
UB	Departament d'Antropologia Social	1	0	1	6
	Departament d'Arts Visuals i Disseny	1	0	1	
	Departament de Biblioteconomia, Documentació i Comunicació Audiovisual	1	1	2	
	Departament d'Educació	0	1	1	
	Departament de Disseny i Imatge	0	1	1	
UdG	Departament de Filologia i Comunicació	1	0	1	2
	Institut Superior d'Estudis Turístics	0	1	1	
UPF	Departament de Ciències Polítiques i Socials	1	1	2	50
	Departament de Comunicació	16	13	29	
	Departament de Dret	2	3	5	
	Departament d'Humanitats	3	5	8	
	Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge	3	3	6	
URV	Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social	0	1	1	9
	Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys	1	0	1	
	Departament d'Estudis de Comunicació	2	2	4	
	Departament d'Història i Història de l'Art	1	1	2	
	Departament de Pedagogia	1	0	1	
Universitats privades					
UAO-CEU	Departament de Ciències de la Comunicació	4	0	4	6
	Departament de Ciències Econòmiques i Socials	2	0	2	
UIC	Departament de Comunicació	1	0	1	2
	Departament d'Humanitats	1	0	1	
UOC	Internet Interdisciplinary Institute (IN3)	3	1	4	4
URL	Departament de Comunicació	12	3	15	15
UVic-UCC	Departament de Comunicació	1	1	2	8
	Departament d'Economia i Empresa	4	2	6	
Total		102	57	159	

Nota: en negreta, tesis defensades en departaments específics de comunicació.

Font: elaboració pròpia a partir de CIVIL I SERRA (2019), amb dades de TDX, TESEO i consulta personal als departaments universitaris.

Del total de tesis defensades durant el bienni, 99 corresponen a treballs defensats en departaments especialitzats en comunicació (un 62,26%) i 60, en departaments de ciències socials i humanitats no específics de comunicació (que suposen un 37,32% sobre el total)

.....

Per universitats, es confirma la tendència de biennis anteriors: la UAB segueix essent la que acull més tesis doctorals defensades en comunicació, en aquest cas amb un total de 57 tesis, seguida per la UPE, amb 50. En tercera posició trobem durant el bienni 2017–2018 la URL, amb 15 tesis defensades; seguida per la URV, amb 9; i la UVic-UCC, amb 8. A continuació, la UB i la UAO-CEU, amb 6; la UOC, amb 4; i la UdG i la UIC, amb 2. En canvi, no n’hem detectat ni a la UdL ni a la UPC (que disposa de màsters en comunicació social però no imparteix cap programa de doctorat en aquesta disciplina científica).

Del total de tesis defensades durant el bienni, 99 corresponen a treballs defensats en departaments especialitzats en comunicació (un 62,26%) i 60, en departaments de ciències socials i humanitats no específics de comunicació (que suposen un 37,32% sobre el total). Aquestes xifres demostren que, de bienni en bienni, es produeix una pèrdua de pes de les tesis defensades en comunicació que estan adscrites a departaments específics de comunicació. Cal recordar que durant el bienni 2015–2016 les tesis de comunicació social defensades en departaments de comunicació van ser un 69,95%, enfront del 31,05% defensades en altres departaments de ciències socials i humanitats.

Si ens centrem en l'àmbit temàtic, durant el bienni 2017–2018 augmenten les tesis sobre comunicació política i, en concret, sobre el Procés i l'1-O, elaborades des de diverses perspectives, com l'anàlisi del discurs o l'impacte de les xarxes socials en la creació d'opinió pública. També augmenten les tesis sobre cinema i narrativa audiovisual, xarxes socials i anàlisi del discurs (CIVIL I SERRA, 2019).

Per finalitzar aquest apartat ens centrarem en l'anàlisi de la llengua en la qual han estat escrites les 159 tesis doctorals en comunicació defensades durant el bienni objecte del nostre estudi. En total, 23 tesis són en català; 104, en castellà; 29, en anglès; 1, en francès; 1, en portuguès; i 1, en italià. Si focalitzem la mirada en les tesis de 2018 i les comparem amb les de 1998, el primer any que vam recollir dades d'aquest estudi, per a l'*Informe de la comunicació a Catalunya 2000*, podem confirmar la tendència sorprenentment a la baixa de les tesis doctorals escrites en català. Si l'any 1998 les tesis doctorals en català se situaven en un 42,86% enfront del 57,14% en castellà, i no hi havia tesis en altres idiomes, vint anys més tard, el 2018, les tesis en català perden 32 punts i passen a representar un 14,46%, enfront del 65,40% del castellà. A més, el percentatge de tesis en anglès sobrepassa ja les redactades en llengua catalana, amb un 18,24% del total (CIVIL I SERRA, 1998; 2019). Una part dels motius és l'augment d'alumnat estranger i l'interès d'alguns directors perquè el treball de la tesi doctoral tingui més projecció internacional. La convocatòria anual d'ajuts per a l'elaboració de tesis doctorals en català de la Generalitat sembla que no aconsegueix revertir aquesta tendència.

Pel que fa a l'anàlisi des de la perspectiva de gènere, aquest bienni s'arriba a la pràctica paritat: l'any 2017 trobem 52 tesis defensades per homes i 50 per dones, mentre que per a l'any 2018, 29 tesis són defensades per homes i 28, per dones.

6. La recerca en comunicació des de l'àmbit associatiu i organismes especialitzats

Paral·lelament a la recerca desenvolupada en el marc dels grups de recerca universitaris sobresurt també la que es porta a terme en l'àmbit associatiu i en organismes especialitzats. En l'edició anterior confirmàvem que la Societat Catalana de Comunicació, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, consolida la revista *Comunicació*, gràcies al posicionament a l'*Emerging Sources Citation Index* (des de 2017 produït per Clarivate Analytics – Web of Science), camí per entrar a la base de dades de publicacions científiques indexades de més prestigi internacional (*Social Science Citation Index*). El mes d'octubre de 2018 renova la junta, que passa a ser presidida pel professor agregat de la UPF Sergi Cortiñas, en substitució de Jordi Berrio. Entre les activitats de foment de la investigació, destaca la consolidació del Congrés Internacional de Recerca en Comunicació, amb la primera edició a la Universitat de Girona (juny de 2017) i la segona a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona (juny de 2019), a més a més de la celebració d'una taula rodona sobre la recerca emergent en comunicació a les universitats catalanes, l'abril de 2019, que va permetre visibilitzar la necessitat d'obertura i de coneixement entre els grups i les possibilitats de col·laboració. En aquest context, la Societat Catalana de Comunicació segueix tenint un paper vertebrador en el foment, la divulgació i la internacionalització de la recerca en comunicació a Catalunya.¹⁷

En l'àmbit estatal, l'Asociación Española de Universidades con Titulaciones de Información y Comunicación (ATIC) ha liderat el debat sobre la formació i l'ocupació dels graduats en comunicació, inclosos els estudis de tercer cicle, amb la II Jornada de Formació i Ocupació, celebrada a la Facultat de Ciències de la Comunicació (UAB), a Bellaterra, el 16 de novembre de 2017.¹⁸ Cal destacar que el maig de 2019 surt elegida com a nova presidenta la degana de la Facultat de Ciències de la Comunicació (UAB), María José Recoder, per al període 2019–2022. Durant el bienni l'ATIC enforteix les relacions amb l'Asociación Española de Investigación de la Comunicación (AE-IC), que celebra una nova edició dels doctorals a Sevilla, l'abril de 2017, i un nou congrés internacional, a Salamanca, el juny de 2018.

Per la seva banda, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) inicia l'any 2017 amb la presentació del *Llibre blanc de l'audiovisual a Catalunya*, tal com comentàvem en l'*Informe* anterior. Durant el nou bienni 2017–2018 també publica l'*Estadística de l'audiovisual a Catalunya 2015* (2018), l'*Informe 2017. L'audiovisual a Catalunya* (2018), i l'*Estudi sobre la comunicació local a Catalunya* (2018). L'organisme regulador concedeix els Premis CAC a la investigació sobre comunicació audiovisual, de periodicitat anual, amb un primer premi dotat en 5.000 euros i un segon, en 2.000. Per a l'any 2017 distingeix Marta Narberhaus Martínez (UPF), pel treball *Children's news: topics, information quality and audience reception around Newsround, Logo and Info K*, amb el primer premi; i Aida Martori Munsant (UAB), per la recerca *Televisió pública de proximitat a Catalunya. La relació amb TV3 i els intercanvis de contingut informatiu*, amb el segon. L'any 2018, el primer premi recau en Isadora García Avis (UIC), amb l'obra *La adaptación de formatos en televisión: los remakes transculturales de*

La Societat Catalana de Comunicació segueix tenint un paper vertebrador en el foment, la divulgació i la internacionalització de la recerca en comunicació a Catalunya

.....

17. SCC-IEC [En línia]. bit.ly/2LSynsk

18. Per a més informació, vegeu: CIVIL I SERRA, Marta (2018): "Los estudios universitarios en comunicación en España (2017). Análisis de la situación actual para un debate abierto sobre su futuro estratégico", a POSTIGO, Inmaculada; RECODER SELLARÉS, María José, eds.: *Los y las "tics" en los estudios de comunicación*. Màlaga: ATIC, pàg. 15–83. ddd.uab.cat/record/191955

Entre els reptes de futur principals destaca que els grups de recerca i els seus investigadors siguin conscients de la importància de publicar en obert, no solament els resultats de la recerca finançada amb pressupost públic, sinó tota la investigació que duguin a terme al llarg de la seva trajectòria científica, per garantir una transferència real a la societat

.....

series de ficción. Los casos de Life on Mars y The office, i el segon s'atorga a l'equip format per Sara Rovira-Esteva i Irene Tor-Carroggio (UAB), per la recerca Serveis d'accessibilitat sensorial a les televisions catalanes: situació actual, necessitats i propostes de futur. També el 2018, el CAC impulsa el projecte eduCAC i, ja el 2019, la Plataforma per a l'Educació Mediàtica, que analitzarem en el proper Informe.

7. Conclusions i reptes de futur

Les polítiques públiques catalanes, estatals i europees viuen un bienni marcat per un període de definició important de les estratègies de futur del proper programa marc Horitzó Europa 2021–2027, que obliga les diverses administracions públiques a treballar conjuntament en l'impuls de la ciència oberta. L'estancament econòmic pel que fa al finançament de la recerca fa preveure una millora a partir dels propers anys, amb un augment del 30% de la dotació pressupostària per al nou programa marc.

En l'àmbit de projectes competitius d'R+D+I de comunicació, el Govern d'Espanya finança vuit projectes de la modalitat d'Excel·lència i set de la de Reptes de la Societat, dirigits per investigadors d'universitats de Catalunya, unes xifres que suposen un augment del 114% respecte dels concedits l'any 2016. Pel que fa als grups consolidats, la Generalitat de Catalunya reconeix un total de 42 grups de recerca en comunicació, adscrits a les ciències socials i les humanitats, entre emergents, preconsolidats i consolidats, amb un increment del 23,52% respecte del període 2014–2016.

Per primera vegada en les deu edicions de l'*Informe*, s'arriba a la pràctica paritat de gènere tant pel que fa als investigadors principals dels projectes d'R+D en comunicació finançats pel govern d'Espanya com en l'autoria de les 159 tesis doctorals en comunicació defensades. Tanmateix, no es confirma aquesta tendència pel que fa als responsables dels grups reconeguts, on predomina la presència masculina, amb 25 homes i 17 dones.

En l'àmbit associatiu i els organismes especialitzats, la Societat Catalana de Comunicació, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, l'ATIC, l'AE-IC i el CAC impulsen diverses iniciatives durant el bienni, que reverteixen directament en el suport i la divulgació de la recerca en comunicació feta a Catalunya, en un context en el qual aquest tipus d'investigacions adscrites a departaments especialitzats en comunicació van cedint espai a les que es duen a terme des d'altres departaments de ciències socials i humanitats.

Entre els reptes de futur principals destaca que els grups de recerca i els seus investigadors siguin conscients de la importància de publicar en obert, no solament els resultats de la recerca finançada amb pressupost públic, sinó tota la investigació que duguin a terme al llarg de la seva trajectòria científica, per garantir una transferència real a la societat.

En el marc del nou Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement, les associacions i organismes especialitzats tenen l'oportunitat de fer valdre la seva veu perquè les futures polítiques catalanes d'universitats, recerca

i innovació tinguin en compte les reivindicacions dels investigadors en comunicació social, i que aquest àmbit científic adquireixi el respecte que es mereix dins del conjunt de tota la comunitat científica.

També seria desitjable que les institucions públiques, estatals i catalanes, facin un esforç per resoldre les convocatòries competitives dins del termini establert, sense efectes retroactius. D'aquesta manera s'evitaria que els equips es vegin obligats a demanar pròrrogues, a retornar part del pressupost o, fins i tot, a renunciar a l'ajut obtingut. Paral·lelament, també seria recomanable que les administracions facin públics els requisits que han de complir els investigadors per consolidar la seva trajectòria (trams de recerca) i per ser un grup reconegut, i els mantinguin durant un període de temps estable, com per exemple cinc anys. Si es modifiquen els barems cada dos o tres anys, com ha passat en la darrera dècada, en comptes d'incentivar els investigadors a seguir fent recerca es corre el risc d'obtenir l'efecte contrari. Som a temps de revertir aquesta tendència, però haurem d'esperar al proper bienni per confirmar si la comunitat acadèmica és capaç de convèncer les agències d'avaluació a traçar un camí menys intermitent i més continu, en benefici de la qualitat de la recerca i el seu impacte social.

També seria desitjable que les institucions públiques, estatals i catalanes, facin un esforç per resoldre les convocatòries competitives dins del termini establert, sense efectes retroactius

.....

8. Referències

AGÈNCIA DE GESTIÓ D'AJUTS UNIVERSITARIS I DE RECERCA (AGAUR) (2018a): *Resolució provisional en el marc de la convocatòria d'ajuts per donar suport a les activitats dels grups de recerca (SGR)*. Barcelona: Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (Generalitat de Catalunya), 5 de febrer.

AGÈNCIA DE GESTIÓ D'AJUTS UNIVERSITARIS I DE RECERCA (AGAUR) (2018b): *Resolució relativa a la convocatòria d'ajuts per donar suport a les activitats dels grups de recerca (SGR)*. Barcelona: Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (Generalitat de Catalunya), 7 de setembre.

AGENCIA ESTATAL DE INVESTIGACIÓN (MINISTERIO DE ECONOMÍA, INDUSTRIA Y COMPETITIVIDAD) (2018a): *Propuesta de resolución definitiva del procedimiento de concesión de ayudas a proyectos de I+D correspondientes al Programa Estatal de Fomento de la Investigación Científica y Técnica de Excelencia, Subprograma Estatal de Generación del Conocimiento, en el marco del Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica y de Innovación 2013–2016. Convocatoria 2017* [En línia]. Madrid: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad. bit.ly/2JvpEuG

AGENCIA ESTATAL DE INVESTIGACIÓN (MINISTERIO DE ECONOMÍA, INDUSTRIA Y COMPETITIVIDAD) (2018b): *Propuesta de resolución definitiva del procedimiento de concesión de ayudas a proyectos de I+D+I correspondientes al Programa Estatal de Investigación, Desarrollo e Innovación orientada a los Retos de la Sociedad, en el marco del Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica y de Innovación 2013–2016. Convocatoria 2017* [En línia]. Madrid: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad. bit.ly/2LMVS64

CIVIL I SERRA, Marta (1998): "Recull de tesis doctorals llegides a Catalunya (1998 i 1999)" [En línia], a COROMINAS, Maria; MORAGAS I SPÀ, Miquel de, eds.: *Informe de la comunicació a Catalunya 2000*.

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB), pàg. 389–391. ddd.uab.cat/record/208178

CIVIL I SERRA, Marta (2017): *Selecció de tesis doctorals en comunicació defensades en l'àmbit de les ciències socials i les humanitats a Catalunya (2015 i 2016)* [En línia]. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB). bit.ly/2lTH6zw

CIVIL I SERRA, Marta (2019): *Selecció de tesis doctorals en comunicació defensades en l'àmbit de les ciències socials i les humanitats a Catalunya (2017 i 2018)* [En línia]. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Observatori de la Comunicació a Catalunya de l'Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB). bit.ly/2mn7bHD

MINISTERIO DE ECONOMÍA, INDUSTRIA Y COMPETITIVIDAD (2018): *Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica y de Innovación 2017–2020* [En línia]. Madrid: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad. bit.ly/2M1tH4Q